

Галупова Лариса Ігорівна

*асистент кафедри права інтелектуальної власності
та корпоративного права*

Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОГО СПОСОБУ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Науково-технічний прогрес створив нові умови для розвитку інтелектуального потенціалу суспільства. Останнім часом результати інтелектуальної діяльності користуються все більшою популярністю. Часто таких інтерес супроводжується порушення прав інтелектуальної власності.

Інтернет середовище дає можливість проштовхнути результати інтелектуальної діяльності на ринок товарів та послуг. Водночас Всесвітня мережа не завжди може створити умови для надійної охорони цих результатів.

Найбільш частими порушеннями в мережі Інтернет є: використання в якості складової назви домену найменування, що є тотожним або схожим до рівня змішування з зареєстрованою торговою маркою, з подальшим використанням такого домену в комерційних цілях; розміщення в мережі Інтернет інформації щодо пропонування до продажу товарів, що відтворюють об'єкти інтелектуальної власності; незаконне опублікування або розміщення в мережі Інтернет для незаконного скачування об'єктів авторського права (публіцистичних творів, програм, відео-, аудіопродукції тощо) [1].

В багатьох країнах світу особа, якій належать права інтелектуальної власності, має можливість захистити їх в судовому порядку або здійснити так зване альтернативне (позасудове) урегулювання спорів з цих питань за допомогою процедури медіації.

Дуже ефективною, вважається, медіація в сфері права інтелектуальної власності. Саме результати інтелектуальної творчої діяльності вимагають швидкого реагування на порушення прав. Тому можна звертатися до медіаторів, що значно прискорить вирішення конфлікту.

Спочатку ідея альтернативного правосуддя отримала розвиток в західних політико-правових вченнях. Як відмітив Д. Братуейт, «ми хотіли, щоб всі культури двадцять першого віку усвідомили, що їх примирливі традиції принесуть значно більше користі ніж каральні процедури. В країнах, де діє англосаксонська система права (США, Великобританія, Австралія), медіації практикують з початку 60-х рр. ХХІ

ст., в країнах континентального права (Франція, Бельгія, Німеччина та ін.) вона прийшла в минулому столітті [2].

Що стосується методів впровадження медіації в різні правові системи, то вони пройшли два різних шляхи. Перший підхід, який ґрунтувався на добровільній основі, де суддя пропонував сторонам звернутися до послуг медіатора, потерпів невдачу скрізь, де робилися спроби його реалізації. А причина була простою – опір адвокатів. Перші проекти були випробувані у Британському центральному земельному суді Лондона, в 1996-1998 рр. Британському Апеляційному суді, а також в судах Австралії, Нової Зеландії, Канади і у ряді судів в різних штатах США [3, с. 57].

Інший підхід, базується на обов'язковій основі. Та і він не приніс значних результатів. Фактично суддю не призначали до слухання справи, якщо сторони не спробують спочатку сісти за стіл переговорів. Але адвокати і сторони підходили до цього питання як лише до ще однієї формальної перешкоди, яку необхідно пройти.

Але питання полягало не лише в тому, чи повинна медіація в судовому процесі спочатку бути добровільною або обов'язковою, а в тому, чи може вона бути ефективною, якщо застосовується судом автоматично.

Європейській Союз трактує медіацію як дієвий спосіб врегулювання спорів в суспільствах, де панує європейська культура законотворення. Міжнародні інституції протягом багатьох років цікавляться проблематикою медіації. Вони заохочують країни-члени ЄС у своєму законодавстві враховувати ідеї примирення, медіації, більше уваги приділяти саме інституту примирення в системі правосуддя.

У Німеччині медіація гармонійно вбудована в систему правосуддя. Наприклад, посередники працюють прямо при судах, значно знижуючи кількість потенційних судових тяжб. У більшості німецьких шкіл права введений постійний курс медіації. Доктором Артуром Троссеном створена і успішно діє Міжнародна асоціація інтегрованої медіації, яка об'єднує медіаторів більш ніж з 10 країн світу.

У Німеччині немає загальнонаціональних стандартів проведення медіації. Кожна федеральна земля може розробляти власні практичні рекомендації. Вони можуть стосуватися таких стандартних питань, як суть угоди між сторонами, або переліку спорів, що передаються на медіацію.

Стандарти проведення медіації можуть приймати і громадські організації. Так, Бюро з послуг медіації і розв'язання конфліктів у федеральній землі Кельн розробило стандарти навчання медіаторів. Усі медіатори поділяються на професіоналів і волонтерів, проте спеціаль-

на кваліфікація не є необхідною умовою подальшої роботи. Достатньо пройти базовий тренінг.

У Німеччині є два основні джерела інформації про медіацію. Перше об'єднує зусилля департаментів криміналістики чотирьох університетів. Другим джерелом є загальнонаціональне дослідження, що базується на даних організацій, які здійснюють медіацію. Дослідження фіксує проведення 9 тис. медіацій. Наразі кількість проведених медіацій може сягати 25 тис. на рік [4].

Австрія одна з небагатьох країн світу, де професія медіатор внесена в номенклатуру професій. У Австрійському законодавстві передбачається, що угода за результатами медіації, що проводиться у зв'язку з наявним судочинством, може бути визнана судом, тоді як результат досудової медіації судового захисту не отримув.

Форми альтернативного вирішення конфліктів є присутніми в Канаді впродовж 200 років, оскільки вже перші поселенці, прибулі в Канаду з Великобританії і Європи, принесли з собою методи вирішення суперечок, використовувані в цих країнах. Проте традиційно основна кількість суперечок розглядалася державним судом. У зв'язку з ростом кількості справ, збільшення навантаження на суди і зростання судових витрат сторін почався пошук досконаліших способів вирішення цих суперечок [5].

Дуже цікавий приклад США, де вся система права націлена на те, щоб більшість спорів вирішувалось добровільно до суду, а суддя може зробити перерву в розгляді судової справи та поради сторонам попрацювати з медіатором. Варто відмітити, що в США саме адвокатура виступила з ініціативою введення інституту медіації в процес досудового врегулювання спору. Головною причиною появи медіації у США стала така особливість прецедентної правової системи, як відсутність «готового рішення» у вигляді сформульованого правила поведінки у конкретному акті законодавства, який можна було б обрати за зразок при вирішенні спору. Думка судді при вирішенні спору є визначальною, і прогнозувати майбутнє вирішення конфлікту складно. Формуванню медіації сприяли деякі обставини, а саме: звертаючись до суду, сторони передавали йому усі повноваження щодо вирішення спору; висока вартість участі у судовому процесі сторони із залученням адвоката; тривалість судового розгляду спору, що затягує існування конфлікту і негативно впливає на бізнес, та комплексність багатьох спорів, неможливість розглянути їх у рамках одного судового процесу, коли при зверненні до адміністративної чи судової процедури захисту порушених прав виникає необхідність подавати низку позовів або клопотань до компетентних органів [6].

Спочатку медіація була інститутом виключно приватного (добровільного) порядку, коли сторони є вільними у виборі посередника і визначення правил самого процесу. Згодом у США з'явився різновид медіації як інституту публічного процесуального права: з метою зменшення завантаженості судів країн загального права проведення медіації в окремих випадках сьогодні є обов'язковою передумовою судового розгляду, а порядок її проведення формалізований. Таким чином, стали розрізняти позасудову та досудову медіацію. Ця практика набула поширення також у окремих країнах континентальної правової сім'ї. Медіація сьогодні широко застосовується при вирішенні трудових, сімейних, корпоративних, публічних конфліктів, відновлення статуту потерпілого від злочину, з'ясуванні суперечок внаслідок ДТП, заподіяння шкоди життю і здоров'ю неналежним лікуванням [7].

Україна з 2012 року намагається впровадити на законодавчому рівні. Вже декілька законопроектів подавалися до розгляду у Верховній раді. Останні два законопроекти були розглянуті в кінці 2015 року. За результатами розгляду затвердили взяти за основу один з цих проектів, доповнюючи його корисними положеннями іншого.

Сподіваймося, що ми вже зробили великий крок до законодавчого закріплення процедури медіації. Це дасть змогу не тільки вчасно реагувати на Інтернет-порушення, але й розвантажити судову систему в Україні.

Література:

1. Сотник О.С. Інтернет як зона ризику: порушення прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uba.ua/documents/olena_sotnyk.pdf
2. Василенко І. Перспективи застосування медіації у захисті прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://human-rights.unian.net/ukr/detail/194839>
3. Корягина О.В. «Идеи примирения и посредничества в отечественной и зарубежной политико-правовой мысли» / О.В. Корягина // Философия права. – 2010. – №3. – С. 56-59.
4. Характеристика інституту медіації на прикладі Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=1884>
5. Медиация. Зарубежный опыт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkvartal.ru/zastypnik/37802>
6. Михальський Ю. Інститут медіації в Україні та за кордоном / Ю. Михальський // Юридична газета. – № 5 (270). – 2011.
7. Мамчур Л.В. Особливості медіації в країнах англо-американської системи права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/dip/2010_50/05_23.pdf